

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьмнікаў Беларусі, Краўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 52 (647)

Субота, 27 снежня 1947 года.

Цана 50 кап.

Стары і Новы год

На календары бягучага году засталася некалькі апошніх лістоў. Праз чатыры дні рука гісторыі ветлава адчыніць дзверы ў новы 1948 год, год далейшай, радаснай, стваральнай працы вялікага і мужнага савецкага народа.

1947 год! Мы, савецкія людзі, можам ганарыцца гэтым слаўным і слаўна пражытым годам. Вынікі 1947 года ўсяляюць у сэрцы працоўных нашай краіны пачуццё бязмежнага гонару за сваю сацыялістычную Радзіму. Імяна ў гэтым годзе ўзнік і атрымаў самую шырокую падтрымку ўсяго народа патрыятычны рух барацьбы за пачыноку ў чатыры гады. Савецкія людзі, цесна гуртуючыся вакол большэвіцкай партыі і вялікага Сталіна, зрабілі 1947 год гістарычнай вехай на сваім шляху да камунізму. Дзятрміновым выкананнем гадавых вытворчых планаў яны заклалі трывалы асновы дзятрміновага выканання пачыноку аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі Саюза ССР. Тое, што яшчэ зусім нядаўна здавалася нам перспектывай, задачай, якая патрабуе вялікага і працяглага напружання ўсіх сіл народа, — ужо ў 1947 годзе, дзякуючы працоўнаму гераізму савецкіх людзей, зрабілася рэальным здабыткам краіны. Паспяховае аднаўленне народнай гаспадаркі дало магчымасць нашай сацыялістычнай дзяржаве ажыццявіць такое важнейшае мерапрыемства, як грашовая рэформа і адмена картанай сістэмы забеспячэння. Умацаванне савецкага рубля, адмена картак і пераход да адкрытага савецкага гандлю — сведчанне эканамічнай магутнасці нашай сацыялістычнай дзяржавы, вынік мудрай палітыкі партыі Леніна — Сталіна.

1947 год прынёс працоўным Савецкага Саюза рашучае палепшанне іх матэрыяльнага добрабыту. Ён увойдзе ў гісторыю як год звароту да высокага даваеннага ўзроўню матэрыяльнага жыцця народаў СССР.

Савецкія людзі з пачуццём вялікага задавальнення і радасці сустрэлі гістарычную пастанову партыі і ўрада аб грашовай рэформе і адмене картак. Сацыялістычная сістэма гаспадаркі яшчэ раз прадэманстравала сваю вялікую жыватворчую сілу і рашучую перавагу над капіталістычнай сістэмай гаспадарання.

1947 год вызначаецца яшчэ адной вялікай падзеяй у жыцці нашага народа. Выбары ў мясцовыя Саветы Раіскай Федэрацыі, Украіны, Арменіі, Малдавіі і Карэла-Фінскай ССР, паспяхова падрыхтоўка да выбараў у БССР і іншых саюзных рэспубліках знамяноўца сабой чарговую бліскую перамогу сталінскага блока камуністаў і беспартыйных. Маральна-палітычнае адзінства савецкага народа, яго бязмежная падтрымка мудрай палітыкі большэвіцкай партыі і шырокай любові да вялікага правядыра і арганізатара ўсіх нашых перамог, да таварыша Сталіна, у час выбарчай кампаніі праявілася з асабліва вялікай сілай. Няма нідзё ў свеце другой такой краіны, дзе-б інтарэсы народа і дзяржавы ўзлялі такога цеснае і непарушнае адзінства. Імяна ў гарманічным спалучэнні інтарэсаў народа і дзяржавы сакрэт усіх нашых поспехаў.

Савецкі Саюз — абаронца міра і бяспекі ва ўсім свеце. Мудрая міжнародная палітыка савецкага ўрада забеспечыла нашай краіне найвышэйшы аўтарытэт і падтрымку ўсіх міралюбівых народаў свету. Наша краіна, гуртуючы вакол сябе краіны новай дэмакратыі, узначальвае барацьбу супроць падпальшчыкаў новай сусветнай вайны, супроць экспансіўна-палітычнай амерыкана-англійскай рэакцыі, за мір і сапраўдную дэмакратыю ва ўсім свеце. З пачуццём бязмежнай гордасці за нашу

магутную айчыну савецкія людзі падтрымліваюць міжнародную палітыку свайго ўрада. Няма вышэйшага шчасця, як шчасце жыць у магутнай краіне сацыялізма, у краіне, дзе кожны новы год сустракаецца новымі поспехамі ў эканамічным, грамадска-палітычным, культурным і міжнародным жыцці.

1947 год вызначаецца значнымі поспехамі ў культурным жыцці Савецкай Беларусі. Новыя творы нашых пісьмнікаў, поспех беларускіх мастакоў на Усеагульнай мастацкай выстаўцы, ажыццяўленне на сцэне тэатра оперы і балета новых опер беларускіх савецкіх кампазітараў, поспех драматычных тэатраў рэспублікі — усё гэта вынік напружанай творчай працы дзяржаўна-савецкай культуры ў 1947 годзе.

Новы год беларуская літаратура, тэатральнае, выяўленчае і музычнае мастацтва сустракаюць у абстаноўцы далейшага ўмацавання эканамічнай магутнасці савецкай дзяржавы і няўхільнага палепшання матэрыяльнага добрабыту працоўных. Узброеныя вядомымі пастановамі партыі аб ідэалагічнай рабоце, дзяржаўна-савецкай літаратуры і мастацтва ў надыходзячым годзе прыкладуць усё свае сілы для таго, каб дамагчыся новых поспехаў у далейшым развіцці нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу беларускай культуры.

Радасць творчай працы, поспехі сацыялістычнага будаўніцтва, клопаты савецкага чалавека аб інтарэсах свайго роднай сацыялістычнай дзяржавы і клопаты дзяржавы аб савецкім чалавеку, рост сямейна-радавога будаўніцтва сацыялізма і яго ўзвышэнне да разумення найбольш складаных пытанняў нашага жыцця, паказваюць савецкаму інтэлігенту ў нашай дзяржаве, паказваюць савецкаму чалавеку як перадавога чалавека сучаснасці і бясконцае мноства іншых пытанняў — усё гэта ўдзячныя тэмы, якія чакаюць і, мы ўвераны, знойдуць сваё вартае вырашэнне ў творах пісьмнікаў, мастакоў і кампазітараў у 1948 годзе.

Савецкая літаратура і мастацтва жыве інтарэсамі народа і адлюстроўвае яго духоўнае грамадскае і матэрыяльнае жыццё. Усе найбольш значныя правы нашага жыцця знаходзяць сваё адлюстраванне ў творчасці майстроў савецкай культуры. Гістарычная пастанова партыі і ўрада аб грашовай рэформе і адмене картанай сістэмы забеспячэння, якая вызначае рашучае палепшанне матэрыяльнага добрабыту насельніцтва, з'яўляецца вынікам паспяховай барацьбы савецкага народа пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі за выкананне планаў пасляваеннай п'яцігодкі. Савецкія людзі з пачуццём выключнага задавальнення глядзяць на вынікі свайго працы. Радасць і гордасць савецкага чалавека на шчасліва тварах савецкіх людзей. Радасць працоўнага чалавека — аб гэтай тэме заўсёды марыў мастак. Але ў наш час з'явілася якасна новае пачуццё радасці — радасць савецкага чалавека, самага шчаслівага чалавека на зямлі, радасць будаўніка, барацьбіта і пераможцы, самай значнай, вялікай і поўнай, самай правільнай радасці з усіх чалавечых радасцяў, якія існавалі і існуюць. Хіба гэта не тэма для натхнёнага твора!

У 1948 год майстры савецкай літаратуры і мастацтва ўстаюць поўнай наяснага жадання аддаць усё свае сілы на карысць народа, дамагаючыся новых поспехаў у развіцці савецкай сацыялістычнай культуры.

Найлепшым пажаданні поспехаў ва, таварыш пісьмнікі і майстры мастацтва, у надыходзячым 1948 годзе!

Радасць беларускага народа

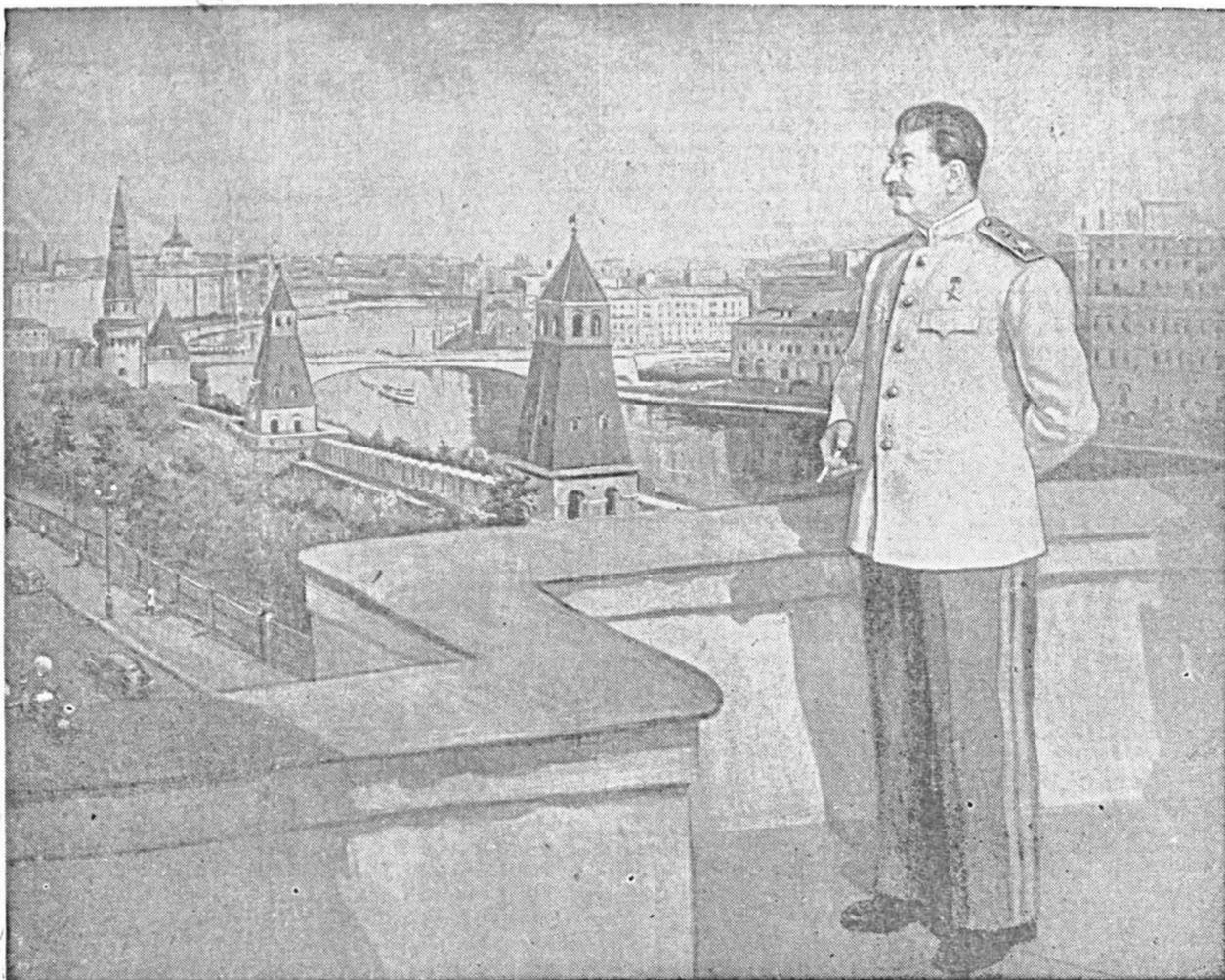
З вялікай радасцю сустрэлі працоўныя стадыі вестку аб тым, што наш любімы правядыра і настаяніц таварыш І. В. Сталін даў згоду балатывацца ў Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў працоўных. На паседжанне акруговай выбарчай камісіі з'явіліся шматлікі прадстаўнікі прадпрыемстваў і ўстаноў, якія вылучылі Іосіфа Вісарыявіча Сталіна сваім кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета па выбарчай акрузе № 1. Яны гарача віталі згоду вялікага правядыра і прасілі выбарчую камісію зарэгістраваць таварыша І. В. Сталіна кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета.

Пастанова акруговай выбарчай камісіі аб рэгістрацыі таварыша І. В. Сталіна кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета прымаецца пад бурным аплэдсменцтвам усіх прысутных.

Акруговыя выбарчыя камісіі зарэгістравалі таксама кандыдатамі ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета верных папалчнікаў вялікага Сталіна таварышоў В. М. Молатава, А. А. Жданова, К. Е. Варашчылава і А. А. Кузняцова.

Закончылася рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета. Сярод зарэгістраваных сакратар ЦК КП(б)Б

Н. І. Гусараў, старшыня Савета Міністраў БССР П. К. Панамарэнка, сакратар ЦК КП(б)Б С. Д. Ігнацьеў, сакратар ЦК КП(б)Б І. П. Тур, сакратар ЦК КП(б)Б па прапагандзе М. Т. Іаўчук, сакратар ЦК КП(б)Б па кадрах М. В. Зімянін, намеснік старшыні Савета Міністраў БССР і Міністр замежных спраў БССР К. В. Кісялёў, Міністр дзяржаўнай бяспекі БССР Л. Ф. Панава, сакратар Мінскага абкома КП(б)Б В. І. Казлоў, камандуючы войскамі Беларускай ваеннай акругі генерал-палкоўнік С. Г. Трафіменка, начальнік Краўніцтва праверкі партыйных органаў ЦК КП(б)Б І. Н. Макараў, сакратар ЦК ЛКСМБ П. М. Машэраў, сакратар Мінскага гаркома КП(б)Б П. І. Грудзін, старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета К. Н. Дзюгань, намеснік начальніка Краўніцтва прапаганды і агітацыі ЦК КП(б)Б Я. І. Бугаеў, прэзідэнт Акадэміі навук БССР Н. І. Грашчанкаў, народны артыст БССР Г. П. Глебаў, паэты Пятруся Броўка і Максім Танк, заслужаныя артысты БССР В. М. Малькова, народная артыстка БССР А. Б. Абуховіч, артыстка Р. С. Гурэвіч, мастак С. Д. Лі, дырэктар рэспубліканскага Дома народнай творчасці Л. А. Ярмаціна, дырэктар Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Я. Купалы У. М. Стэльмах і інш.

Іосіф Вісарыявіч Сталін у Крэмлi.

Карціна мастака Д. Налбандзяна.

Арнадзь КУЛЯШОЎ

Новагодняя ёлка

Хлопчык з нямецкай блакады
бмў вырацца радм,
Бег ён, ад маці адойсц,
стаміўся, спыніўся.
Ён апнуўся адзін
між калматых ялін,
Пасля смяротнай трыгоўі
не йдуць яго ногі.
Хлопчык прылег на сумёт
пад яловае вецце.
А ў гэты час Новы год
пачынаўся на свеце.
Чым хлапчыку
новагодняе свята не свята?
Снег на яловым суку,
як бліскучая вата,
Срэбныя зоры вісяць
і не падаюць з ёлак —
Ніткай, відаць,
прывязаны да хвойных іголак.
Заміць, нібы канфеті,
закружылася ў голы,
Так Новы год у жыцці
не страціў ён ніколі.
Месіць над ім захістаўся,
як быццам з кардону,
Цацкай малому ён здаўся,
у час яго сону.
Так і заснуў і не ўстаў
хлопчык той
і не ўстане,
Снежны сумёт не растаў
і змой
не растане.
Бо то не казка аймова —
праўда сурова,
А калі нават і казка,
дым іншая, новая.
Казка Айчынай вайны
і лясное палаянкі,
Не каралевіч заснуў там,
а сын партызанкі.

Мае планы на 1948 год

У пачатку 1947 года я закончыў паэму «Рыбакова хата». Мне захацелася пасля гэтай паэмы перайсці да работы над мастацкімі творамі ў прозе. Не было мне калі спыніцца з належнай увагай на грунтоўным абмеркаванні новай тэматыкі. У выніку розных падзей у маім жыцці я нава-

іней змовы над ім
абрасала
не вецце,
А над малым
нахіляла
галіны бясперце.
Сын партызанкі!
Хочь замаячы пад даўноў
Бмў ты засыпаны —
смерць не ўладар над тым.
Песняй спільную
я ў лесе тую
яліну —
Гоман заялены,
скарб незлічоны
на плечы ўскіну
І панясу да людзей
па жывых пачыногах,
А ўсё далей і вышэй
па гадах, як па ўскодах.
Так з году ў год,
ад выршны да новай выршны,
Пад Новым год карагод
упрыгожваць яліне.
Быць ёй і ў тым дарагім
І высокім палацы,
Створаным майстрамі
камуністычнае працы...
Сціхнуць у вецці былія
вытры і завесі
І загарача людская,
як сонца, надзеі,
Там у хвіліну жалобы,
ў хвіліну маўчанні
Людзі згадаюць,
як хлопчык замёрз на палаяне.
Быць аб малым,
што ні год будзе жыць
у народзе —
Памяць аб ім
у святочным кружыць
карагодзе.

ДА НОВЫХ ТВОРЧЫХ ПОСПЕХАЎ

1947 год быў для мастакоў Беларусі годам вялікага творчага росту. Да юбілейнай выстаўкі нашы жывапісцы, скульптары і графікі адолелі стварыць работы, якія з'яўляюцца значным крокам наперад у параўнанні з творамі мінулых гадоў.

Але беларускія мастакі не спыняюцца на дасягнутым, яны працягваюць сваю напружаную творчую працу. Я асабіста да выстаўкі, прысвечанай 30-годдзю Савецкай Арміі, рыхтую кампазіцыйны партрэт генерала арміі Чарыхоўскага і карціну «Герой Брэста». Адначасова працую над вясёлым да карціны «Мішек вьывалены». Гэтую кар-

жмўся ў новым 1948 годзе прыступіць да заканчэння трыгоўі маіх апавесцяў з пацэскага побыту.
Не ведаю, як будзе названа трэцяя кніга, але мне хочацца напісаць яе ў 1948 г.
Якуб КОЛАС.

ціну я мяркуючыся да выстаўкі 30-годдзя Беларусі.
У нова, 1948 год, наша Радзіма ўстае ў вялікімі дасягненнямі ў галіне гаспадарчага і культурнага жыцця.
Пастанова партыі і ўрада аб грашовай рэформе і адмене картанай сістэмы абавязвае нас, мастакоў, адказаць яшчэ больш упартай творчай працай над стварэннем карцін, якія адлюстроўваюць веліч сталінскай эпохі.
Да новых творчых поспехаў у 1948 годзе, таварышы!
Мастак А. ШЫБНЕЎ.

НОВАЯ ПЕРАМОГА СТАЛІНСКАГА БЛОКА КОМУНІСТАЎ І БЕСПАРТЫЙНЫХ

З вялікімі палітычным уздымам прайшлі 21 снежня выбары ў краўняы, абласныя, гарадскія, раённыя, сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў працоўных па РСФСР, а таксама Украінскай, Армянскай, Малдаўскай і Карэла-Фінскай Савецкіх Сацыялістычных Рэспубліках. Галасаванне ўсюды пачалося роўна а 6 гадзіне раніцы і ператварылася ва ўсеагульнае свята, дэманстрацыю маральна-палітычнага адзінства савецкага народа.

Асаблівае ажыццэнне было на тых участках, дзе балатываўся вялікі правядыраў народа Іосіф Вісарыявіч Сталін і яго бліжэйшыя папалчнікі В. М. Молатаў, А. А. Жданав, Л. П. Берыя, К. Е. Варашчылаў, А. А. Андрэеў, А. І. Мікаілаў, Л. М. Кагановіч, Н. А. Вазнсенскі, Г. М. Малікоў, Н. С. Хрушчоў, Н. М. Швернік, Н. А. Булганін, Г. М. Папоў, А. Н. Касыгін, А. А. Кузняцоў, М. А. Суслав.

Вынікі галасавання засведчылі новую перамогу сталінскага блока камуністаў і беспартыйных.
Гарадская выбарчая камісія па выбарах працоўных павесціла, што ў галасаванні удзельнічала 99,99 процанта ад агульнага ліку зарэгістраваных выбаршчыкаў. Па ўсіх выбарчых акругах Масквы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных галасавала 99,36 процанта ад агульнай колькасці выбаршчыкаў, што ўдзельнічалі ў галасаванні. Супроць кандыдатаў у дэпутаты галасавала 0,64 процанта ад агульнай колькасці выбаршчыкаў.

Паводле папярэдніх дадзеных, у галасаванні прынялі ўдзел па РСФСР, Украінскай, Армянскай, Малдаўскай і Карэла-Фінскай Савецкіх Сацыялістычных Рэспубліках 99 процантаў выбаршчыкаў.

Усе выбарчыя дэпутаты з'яўляюцца кандыдатамі блока камуністаў і беспартыйных.

Год радаснай працы

1947 год быў для мяне годам радаснай творчай працы. Алеся, Марыя Грыгатовіч — гэтыя вобразы, вельмі розныя па свайму характары, патрабавалі пошукі рознастайных мастацкіх сродкаў для іх выяўлення. У Алеся і імкнулася ўжываць высокародства душы беларускай дзяўчыны, яе мужнасць і нескаронасць перад тварам ворага.

Марыя Грыгатовіч — гэта ўвасабленне чалавечай нізасці. Ганарліва панна легічна пайшла на шлях здрады. Такой і імкнулася яе ўвасабляць на сцэне.

Дарагім быў для мяне вобраз Алеся. Але, на жаль, я не магу сказаць, што ствараючы гэты вобраз, я здзейсніла сваю запаветную мару аб увасабленні нашага гераічнага сучасніка. Я яшчэ чакаю ад кампазітараў стварэння такога вобраза.

У 1948 годзе маёй асноўнай работай будзе партыя Надзеі Дуравай у аднайменнай оперы А. Багатырова. Гэты цікавы і шматгранны вобраз шырай рускай патрыятычнай моцы напісаны кампазітарам і пастаўленым ў надзвычай востры сцэнічныя сітуацыі. Потым я буду спяваць партыю Любошы ў оперы «Царская нявеста» Рымскага-Корсакава.

1948 год мы пачнем дэкадай беларускай музыкі ў брацкіх прыбалтыйскіх рэспубліках. Будзем выступаць у Вільнюсе, Каўнасе, Рызе. Гэта вялікі гонар для нашага беларускага мастацтва. Мы павінны прадэманстравач перад брацкімі народамі росквіт беларускага савецкага мастацтва, які дасягнуты дзякуючы савецкаму даду, дзякуючы клопатам вялікага Сталіна.

Л. АЛЕКСАНДРОЎСКАЯ,
народная артыстка СССР.

Да выбарчай кампаніі

Самадзейны ансамбль рускай песні і танца Ветрынскага раённага Дома культуры (Полацкая вобласць), які атрымаў 2-ю прэмію на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці, актыўна ўключаецца ў падрыхтоўку да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Ужо дадзена вышш 20-ці канцэртаў на выбарчых участках і ў хатах-чытальнях Ветрынскага раёна.

Дзяржаўнага тэатра оперы і балета абавязваўся ў час выбарчай кампаніі даць звыш 30-ці канцэртаў. Апрача таго, будуць арганізаваны для выбаршчыкаў тры справядліва-творчыя канцэрты вядучых салістаў тэатра. Ужо дадзена на выбарчых участках і ў хатах-чытальнях 20 канцэртаў.

(Абмеркаванне юбілейнай мастацкай выстаўкі)

У Саюзе савецкіх мастакоў БССР на працягу двух дзён праходзіла абмеркаванне Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, прысвечанай 30-годдзю савецкай улады, а таксама работ беларускіх мастакоў, якія прадстаўлены на Усесаюзнай мастацкай выстаўцы.

У сваім дакладзе аб жыццёвым Я. Зайцаў гаварыў аб сутнасці сацыялістычнага рэалізму. Уменне бачыць элементы будучага ў сучасным і адлюстраванне іх у мастацкай творчасці адносна метада сацыялістычнага рэалізму.

Я. Зайцаў адзначыў ідэяна-палітычны, а таксама прафесіянальны рост майстэрства мастакоў Беларусі. Затым дакладчык падкрэсліў асноўныя недахопы ў творчасці мастакоў. Недастаткова глыбокае прыкленне ў сутнасці з'яўлення (часта галоўнае гульнявое ў другароддзі) — асноўная хіба многіх работ беларускіх мастакоў.

Другім недахопам з'яўляецца тое, што колер не адуляе арганічна звязаны са зместам. Нашы мастакі не стварылі яшчэ вышэйшых мастацкіх карцін аб пасляваеннай адбудове горада і вёскі. Нямя партрэтаў перадавых савецкіх людзей. Амаль зусім адсутнічае новы пейзаж нашай Радзімы.

Затым Я. Зайцаў пераходзіць да разгляду асобных карцін. Аналізуе работу В. Ціхіра «Нескароня», Зайцаў заўважыў, што яна лепшая ад яго папярэдняй карціны «Немцаў вядуць» з'яўляецца значным творчым дасягненнем аўтара. Але ёсць у ёй недахопы, прычым асноўны — гэта недастаткова выразныя кампазіцыі.

Гаворачы аб высокім тэхнічным майстэрстве ў карціне В. Волкава «Вузаўцы», Зайцаў разам з тым падкрэслівае пасіўнасць мастака ў раскрыцці вобразу савецкіх студэнтаў. Падбор персанажаў быў вышэйшым, аўтар не займаўся пошукамі найбольш выразных натуршчыкаў; з гэтай прычыны ён і не здолеў стварыць хваляючыя вобразы савецкай моладзі.

У рабоце Я. Ціхановіча «Дапамога Масквы партызанам», таксама, як і ў рабоце В. Волкава, адсутнічае вобраз. Усе персанажы аднолькавыя. Мастак не аддзяляе галоўнае ад дэталю, усё напісана з аднолькавай увагай.

Кампазіцыя А. Шчыбіна «Вядуць палонных немцаў» знаходзіцца на ўзроўні прафесіянальнага майстэрства. Нядрэнны рытм і тэхнічна мацка. На жаль не раскрыта псіхалогія ворага-звера. Вобразы партызан не захапляючы. Каларыт жорсткі, суц.

Настрой твора М. Манасона «Кляты танкістаў» прыўзняты, героіка-романтычны, што адпавядае тэме. Кампазіцыя карціны прадуманая, але не закончаная. Не дачакаем да дасканаласці вобразы танкістаў.

З. Паўлюскі не здолеў вырашыць тэму сваёй работы «Беларускія пяхотнікі ў Янкі Купала», бо ў мастаку не хапае прафесіянальнага майстэрства. Пры знешнім закончанасці гэты групавы партрэт работы З. Паўлюскага з'яўляецца павярхоўным.

Зусім не раскрыта сур'ёзная тэма ў рабоце А. Заборана «К. Маркс і Ф. Энгельс». Фігуры правядоўраў тут здаюцца нерухомымі, астэйшымі ў адпаведнай паставе, трактоўка твараў грубая.

Карціна І. Давідовіча «І. В. Сталін» глыбока прадуманая па зместу ідэі, але не закончаная. Мастак не здолеў вырашыць задачу партрэта правядоўра. Аўрама таго, каларыт не ўвайшоў арганічна ў задуму. Цёмныя фарбы не адпавядаюць вооразу Сталіна — вялікага аўтыста.

І. Красоўскі стаяць на пазіцыі рэалістычнага мастацтва, якое ён раней не зусім разумее. Аб гэтым сведчыць яго карціна «Каласныя даркі». Работа гэтая, іраўда, не закончаная, вобразы дзярж не прадуманы, але для Красоўскага яна з'яўляецца значным крокам наперад.

У карціне «З зямлікі — у новы дом» П. Гаўрыленка адгукнуўся на хваляючы падзеі сучаснасці. Але мастак тут не здолеў падняцца на вышыню шырокага агульнявання. Эпізод, які паказаны на карціне, мае чыста мясцовы характар, ён не падняты да ўзроўня вышэйшай падзеі. Мастаку неабходна шыры глядзець на жыццё, тады і форма яго твораў будзе нішай, жыццёвай.

У творах М. Белініцкага «Сувораўца» найбольш удачным з'яўляецца каларыт. Рисунак слабы, памер карціны не падыходзіць для гэтай тэмы. Мастаку трэба шмат працаваць над вобразамі сувораўцаў. Пейзаж М. Белініцкага «Мосцік», цэльны па жыццё, з'яўляецца закончаным.

У. Курдзін імітацыя стварыць пейзаж-карціну. Але мастак неглыбока раскрывае характэрныя рысы сучаснай прыроды.

Вельмі ўзраста жыццёвая тэхніка пейзажа М. Душчына. Праўда, пейзаж яго яшчэ з'яўляецца зводам, а не карцінай.

Сход праслухаў даклад М. Керзіна аб скульптурнай і даклад Л. Лейтмана аб графіцы.

М. Керзіна адзначыў, што мастацтва скульптурнае на Беларусі за гэты час значна ўзраста. Вялікае майстэрства і жыццёва-цэльныя формы дасягнуў З. Азгур. Рэзам з тым, па думцы дакладчыка, апошнія партреты З. Азгура — Янка Купала, «Ф. Дзяржынскі», «Дзед Талаш», «К. Заслоўна» — не вызначаюцца новымі якасцямі, узровень майстэрства скульптара застаўся такім-жа, як у час вайны. Нават яго найбольш творчай скульптура «Ягуда Галеві» глыбока не кранае, пакідае уражанне халоднага майстэрства. Ад такога буйнага майстра мы маем права патрабаваць новых праблем і новых вырашэнняў іх.

Добра задумана кампазіцыя скульптуры А. Глебава «М. Горкі і Я. Купала». Правільна выражана думка аб дружбе двух народаў, рускага і беларускага.

У сваім дакладзе Л. Лейтман падкрэсліў, што ў апошні час вельмі значная колькасць мастакоў працуе ў галіне графікі. З-за гэтай пасіўнасці так мала прадстаўлена новых работ на выстаўцы. У той час, як на папярэдняй выстаўцы прыняло ўдзел 45 мастакоў Беларусі, цяпер іх значна менш. Мастакі Г. Бржаўскі, Я. Зайцаў, Я. Красоўскі, Л. Бойка, І. Ахрэмчык, М. Гусеў і іншыя не займаюцца цяпер графікай. Няма графічных партрэтаў перадавых савецкіх людзей, амаль няма работ аб аднаўленні нашай краіны.

Вельмі мада мастакі займаюцца рысункам, яны лічаць яго толькі дапаможным матэрыялам. Рисунак, як закончаны твор мастацтва, адсутнічае.

Больш увагі павінны мастакі аддаваць графіцы, гэтая галіна вышэйшага мастацтва можа атрымаць асабліва вялікае распаўсюджанне, творы графікі адольныя прыкнічу ў самай аддаленай куткі нашай Радзімы.

У спрэчках, якія пачаліся пасля дакладаў, прынялі ўдзел А. Гугель, З. Паўлюскі, М. Тарасіў, У. Сухаверхаў, М. Бярковіч, М. Манасон, В. Ціхора.

У сваім выступленні П. Гаўрыленка гаварыў аб дасягненнях у творчасці мастакоў Я. Зайцава, І. Давідовіча, К. Касачова, Я. Красоўскага, Г. Ліўшыца. Ён падтрымаў Я. Зайцава ў яго крытыцы карцін В. Волкава, Я. Ціхановіча, А. Шчыбіна, М. Белініцкага. Асноўны недахоп работы Я. Красоўскага «Каласныя даркі», па яго думцы, — вялая, няўзброенная прапрацоўка формы.

А. Марык і Л. Лейтман гаварылі аб поўнай адсутнасці ўвагі да мастакоў тэатра. М. Керзіна спыніўся на карціне Я. Зайцава «Паряд партызан у Мінску ў 1944 годзе», адзначыўшы, як недахоп не-недапрацаванасць твараў партызан у адносінах пластычнасці фармі.

В. Волкаў падкрэсліў, што ў гэтай карціне Я. Зайцава адсутнічае вобраз партызана. Далей ён заўважае, што М. Керзіна ў сваёй скульптурнай «Вечная памяць героям, якія загінулі ў барацьбе за Радзіму», добра вырашыў цяжкую задачу публічнай кампазіцыі, якая складаецца толькі з двух фігур. У гэтай рабоце — жыва высокая мастацкая форма.

З. Азгур падкрэсліў, што вяртлівы дасягненнем з'яўляецца ідэіны рост беларускіх мастакоў, якія перайшлі да працы над карцінай. Але на гэтым нельга супакоўвацца. Нам трэба ажыццяўляць мару, трэба смялей працаваць; неабходна знайсці рысы сучаснага чалавека, тры рысы, што аддзіваюць яго ад чалавека мінулага.

Бесперапынна павышаць прафесіянальнае майстэрства побач з ідэіным ростам — наш абавязак.

У заключэнне выступіў І. Ахрэмчык. Ён гаварыў аб самаадданай працы мастакоў Беларусі, не глядзячы на цяжкія ўмовы, у якіх яны працавалі. Мастакі дабіліся пэўных поспехаў, але застаюцца на гэтым яны не павінны. Нам трэба быць больш патрабаваць да сябе. Неабходна ўмець бачыць свае недахопы і своечасова вырашаць іх.

На здымку: вяр. арт. БССР А. Абухоніч і вяс. арт. А. Якаўлеў сярод выбаршчыкаў вучаснікаў М. І. Сталінскага раёна гор. Мінска.

ВЫДАВЕЦКІЯ ЖАРТЫ

Аднаго разу аховы на вострае слова В. Г. Караленка расказаў сваім сябрам: «У адной адзаскай газеце, пры апісанні каранавірусу — не памятаю, Аляксандра III ці Нікалая II, было надрукавана:

«Мітрапаліт узлажыў на галаву яго імператарскай вылікасі варону».

У наступным нумары газеты з'явілася папраўка:

«У папярэднім нумары нашай газеты, у апісанні свяшчэннага каранавірусу і імператарскай вылікасі, украдлася адна вельмі прыкая памылка. Надрукавана: «Мітрапаліт узлажыў на галаву яго імператарскай вылікасі варону» — чытай: «карову».

Гэты анекдатычны выпадак прыпамятаўся мне ў сувязі з чытаннем пэмы Ячуба Коласа «Новая зямля», выдадзенай Беларускай дзяржаўнай выдавецтвам у 1946 годзе (рэдактар М. Клімковіч). Відомыя кожнаму больш-менш пісьменнаму чалавеку радкі нашага выдатнага паэта —

Мне не даюць грыбы спакою, Баравікі мне часта сніцца, Мне з ім трэба паквітацца; Я чую — грэх іх абмануць — у апошнім выданні пэмы чытаем: Мне не даюць грыбы спакою, Баравікі мне часта сніцца, Мне з ім трэба паквітацца; Я чую — грэх іх абмануць.

Нечаканае разыходжанне ў гэтым вылікае недавер'е ў чытача: ці магло т к быць у паэта? Адгортваем апошняю старонку пэмы і знаходзім дадатак, абавязкова да кожнага выдання Беларускага дзяржаўнага выдавецтва, з надпісам «Памылкі друку», дзе чытаем:

«стар. 206, радок II знізу, надрукавана: «абмануць», трэба чытаць «абмануць». Не менш відомыя радкі:

А дзядзька важны выгляд мае; Замест вясла прысок трымае, А твар яго, як сонца ясны... у апошнім выданні выглядаюць:

А дзядзька важны выгляд мае; Замест вясла прысок трымае, А твая яго, як сонца ясны... Абураны такім вольным абходжаннем з класічным творам нашай літаратуры, чытач імітацыя аднавіць тэкст па той самай цудліцы, але, на яго вялікае здзіўленне, ён там знаходзіць:

«стар. 85, радок 5 «верху, надрукавана «А твая», трэба чытаць «А твар». Чытач застаецца ў непараўменні: што ж гэта такое, другая рэдакцыя пэмы, ці што? Трэба было-б, каб «варону» з выдавецтва далі, хоць і са спазненнем, адкач чытачу.

Язэп ФІТА.

У сям'і не без урода

Наша інтэлігенцыя — сапраўды народная інтэлігенцыя. Вучоны, пісьменнік, інжынер, артыст, мастак — кожны з іх — сын свайго народа, кожны з іх па меры сваіх магчымасцяў імкнецца спрыяць развіццю айчынай культуры, павялічваючы духоўнае багацце нашай краіны. Савецкі інтэлігент з радасцю сочыць за ростам сацыялістычнай навуцы, гэхнікі і мастацтва, ганарыцца іх дасягненнямі і, як сапраўды патрыёт сваёй бацькаўшчыны, заўсёды гатовы амагацца з усялякімі спробамі замежных пісар прынізіць значэнне і вартасць культуры нашага народа. Бескарэспым служэннем сваёй айчыне, спільнаму вызначэнню савецкай чалавек інтэлектуальнай працы; ён не крычыць аб уласных заслугах, не дамагаецца асабистай славы; прызнанне свайго народа, сваёй радзімы — вышэйшая адзнака яго працоўнай дзейнасці.

Але, як кажуць, у сям'і не без урода... Не так даўно наша грамадзкая асудзіла антыпатрыятычны ўчынак сапраўднага члена Акадэміі навук БССР прафесара А. Р. Жэбрака, які ў замежным часопісу выступіў з артыкулам, што ганьбіць званне савецкага вучонага.

Прайшоў некаторы зусім невялікі час — аказалася, што хто-ні-хто не зрабіў належных вывадаў з гэтага ганебнага ўчынака Жэбрака.

18 лістапада гэтага года член-карэспандант Акадэміі навук БССР доктор геалага-мінералагічных навук прафесар А. М. Жырмунскі з'явіўся ў Інстытут геалагічных навук АН БССР з просьбай завярнуць падрыхтаваны ім да Міжнароднага Геалагічнага Кангрэсу ў Лондане даклад «Роля і значэнне антрапазойскай эры ў гісторыі зямлі». Інстытут адмовіў вучонаму ў візе і прапанаваў унесці ў даклад папраўкі.

Прафесар не пажадаў зрабіць папраўкі. Чаму-ж Інстытут геалагічных навук не зацвердзіў даклад тав. Жырмунскага?

Даклад прафесара А. Жырмунскага заключае ў сабе злосныя папярэнні на савецкую навуку, ігнораванне савецкіх дасягненняў нашай грамадскай да работ вучоных, нізкапаклонства перад замежнымі аўтарытэтам.

Дадзім слова самому прафесору: «Мая прапанова (тэрмін «антрапазойская эра» — І. К.)... не сустрапа супярэчанняў, але не прывітаецца, як і першая (акадэміка А. Паўлава — І. К.), толькі ў выніку вялікай коснасці кансерватыўна настроеных геологаў-чавярцічнікаў, якія захавалі некаторы ўплыў...» (стар. 1).

«На жаль, па ўказаных мной прычынах работа акадэміка І. М. Губкіна аддана звычайна ў пастаўлены ім пытанні не вымушчаюць і неабходнай меры да гэтага часу» (стар. 4).

«...Вялікі поспех нашай геалогіі, на жаль, яшчэ не атрымаў неабходнага прызнання часткова таму, што ў нас няма патрэбнай

Падкрэслена ўсюды мною. — І. К.

адзінадушнасці ў адстойванні нашых заваяванняў...» (стар. 8).

Ім хлусіце, прафесар, свяджваючы, што ў нашай краіне важныя работы аддзюцца звычайна ў належнай меры не вывучаюцца; Вы крыніце душой, гаворачы, што ў нас няма адзінадушнасці ў адстойванні сваіх навуковых адкрыццяў; Вы паклёнічаеце, заўважваючы, што ў асродку савецкіх вучоных пануе «вядлікая коснасць», якая глушыць каштоўныя прапановы.

Наша дзяржава выдаткуе велізарныя сродкі для развіцця айчынай навуцы, саветнікам вучоным створаны ўсе магчымасці для плённай навуковай дзейнасці. Ні адна карысная работа, ні адно адкрыццё ў любой галіне навуцы ў нас не прападае марна. Дасягненні нашай навуцы і тэхнікі пастаўлены на службе савецкай Радзімы. Гэта выдатна ведае прафесар Жырмунскі. Аднак-жа яму чамусьці пажадалася на Міжнародным Кангрэсе, які мае адбыцца ў міжнародную відомасць — старанна рыхмуючы вывады — танным разліку на іх-геологаў і — у танным разліку на міжнародную відомасць — старанна рыхмуючы сябе, імкнучы праславіцца. Невядома пагаўтаў у сваім дакладзе прафесар вельмі модна сфармаваў займыкаючы «я ўказваў», «я назваў», «я прапанаваў», «я асабіста ўзбудзіў», «я не адмаўляю», «я згодны», «я зусім згодны» — і так ад пачатку да канца Жырмунскі — прадстаўляючы савецкую геалагічную навуку «якім».

У прыведзеным да даклада спіску бібліяграфіі трэцяя частка — работа Жырмунскага. Аб спісаванні прафесара тут нічога не скажам.

Жырмунскі ў захваленні ад буржуазных вучоных, ён скідаецца перад імі, прамерна захвалюе і ўсё чак апеліруе да іх, шукаючы сабе там падтрымкі сваіх вывадаў: «... несумнянна маюць рацыю французская школа геологаў, якая ўзначальвалася Э. Отам, амерыканская школа геологаў, якая ўзначальвалася А. Грабаў, і рад англійскай геологаў, якія пэўна выказаліся за тое, каб гэты час лічыўся эрай» (стар. 2). Раздзіраючы направа і налева кампліменты замежным геалагічным школам, ад савецкай школе геологаў прафесар не палічыў неабходным нават успомніць.

У нашай краіне любяць і паважаюць вучоных, якія чэсна і самаадданна працуюць на карысць свайго народа, аддаючы яму ўсе веды і здольнасці. Ім — і гонар і слава.

Прафесар А. Жырмунскі, маючы, хоч і іншым шляхам дасягнуць відомасці і славы. Што-ж, хай не крыўдзіцца, калі на гэтым шляху яго спаткае горкае расчараванне...

І. КУДРАЦАЎ.

Па слядах нашых выступленняў

„Даведкі з тандэтам“

Пад такой назвай у 41 нумары нашай газеты ад 11 кастрычніка 1947 г. быў надрукаваны артыкул М. Ліпеньскага, у якім крытыкаваўся раздзел часопіса «Беларусь» — «Наш даведнік».

Толькі больш чым праз месяц ад рэдакцыі часопіса быў атрыман адказ. Рэдакцыя часопіса згаджаецца толькі з крытыкай артыкула пра Яна Чачога і братоў Ішкывенкаў, астатнія матэрыялы яна бярэ пад абарону, а некаторыя сарамліва замяўчае.

У артыкуле М. Ліпеньскага пісалася аб тым, што часамі падставіў для задзінення ў дзеянне беларускай культуры і навуцы з'яўляецца іх нацыянальнае прыналежнасць, іх месца нараджэння. Шмат увагі аддаецца другароддзі дзеячам. Прыводзіліся адпаведныя прыклады.

Рэдакцыя часопіса абаране артыкул пра братоў Курторгаў. Яна даводзіць, што і сабы яны былі выдатнымі вучонымі і ліквіду паля сабе значную навуковую спадчыну. Рэдакцыя раіць звярнуцца да лічылкапеды і іншых крыніц. Але звернемся непасрэдна да артыкула, надрукаванага ў часопісе. Там мы ўбачым, што абодва браты толькі нарадзіліся ў Беларусі і далейшая сувязь з радзімай абмяжоўвалася тым, што яны «прыязджалі ў ваколіцы Мясціслаўля, дзе... шумна праводзілі даччы сезоны». Відавочна, што дзесяцімі беларускай навуцы яны лічыцца не могуць.

А калі гаварыць пра іх, як пра вучоных навуку, дык незразумела, чаму на іх звяртаецца ўвага, у той час, як пра больш значных рускіх вучоных — Ламаносава, Лябачэўскага, Мендэлева і інш. артыкулаў у часопісе няма.

Рэдакцыя нічога благага не бачыць у тым, што назвы замежных гарадоў, як навукоўцаў, бесперапынна мільгаюць на старонках часопіса. Гэта ёсць у артыкулах пра тых-жа Курторгаў, пра Кайфэўскага, пра Кайгародава, пра Каналеўскага і ў многіх іншых. Рэдакцыя часопіса не згодна з думкай М. Ліпеньскага аб тым, што ў XIX стагоддзі Расія мела навуковых ўстаноў з вялікай колькасцю выдатных вучоных, якія ніколі не ўступалі Захаду. Не бачыць

гэтага — з'яўляецца ці чым іншым, ён палітычнай блізарукасцю.

У адказе прыводзіцца вялікі спіс артыкулаў, змяшчаных у часопісі і аб'обдзеных крытыкам. Рэдакцыя «з'яўляецца» на такіх паводліных крытыка і лічыць, што аб'обдзеныя яны несправядліва. Прыгледзім да іх больш уважліва і дапаможам М. Ліпеньскаму выравіць «памылку».

Вось артыкул пра наведванне Беларусі выдатнымі прадстаўнікамі братняга рускага народа. З артыкула «А. С. Пушкін у Мадрыд» мы даведваемся, як сустракалі ў Беларусі «дарогага госця»: «Свавольнікі надумаліся выкушаць паэта ў шампанскім, таму што «гэтая ўрачэнасць выходзіць за межы агульнай радасці, яна павінна быць аданачна чым-небудзь асаблівым».

У другім артыкуле «Маякоўскі ў Мінску» расказваецца пра барацьбу Маякоўскага з мінскай «публікай». Тут-жа робіцца суміцельны вывад пра футурызм, слухачы «глядзелі на яго не як на клоўнскага выбрыка, а як на нейкую, хоць і фашэтыную, але абгортваную тэорыю». Ці можна пасля гэтага рэдакцыі часопіса спрыяцца са сцверджаннем М. Ліпеньскага, што некаторыя даведкі даюцца з выразным ухілам на займыкаючы, — этанакіраванасць ва-бываецца?

У артыкулах трапляюцца неадкладнасці і бідантася. Пераблытка дата заснавання Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, супярэчачы аднаму другому два артыкулы пра Аляксандра Санжыка. Пра гэта, як і пра артыкул «Наконт будыў», рэдакцыя часопіса ў сваім адказе чамусьці прамаўчала.

Замест таго, каб з усёй сур'ёзнасцю і адказнасцю падыйсці да абмеркавання крытыкі недахопаў часопіса, рэдакцыя занялася самапраўданнем. Замест намічання канкрэтных мерапрыемстваў для палепшання работы раздзела «Наш даведнік», рэдакцыя супакоілася на тым, што ён з'явіўся да гэтага часу і ў дзесяцімі нумары часопіса раздзела «Наш даведнік» наогул не дала.

Інтэрэс нашага чытача патрабуюць іна-шага.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАЎ. Рэдакцыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАЎ, П. ПАДКАВІЧ, Я. М. БЛІСЦІНА.

Палепшыць работу музычнай рэдакцыі выдавецтва

Набрад ці можна пераацаніць значэнне выдання твораў беларускіх кампазітараў. Выданне музычнай літаратуры з'яўляецца адным з лепшых сродкаў прапаганды музыкі не толькі ў рэспубліцы, але і за яе межамі. Разам з тым, толькі такім чынам можна абнавіць і папоўніць рэпертуар рэду прафесіяналі і самадзейных калектываў твораў, якія адпавядаюць патрабавам сучаснасці.

Да Вялікай Айчыннай вайны рэдакцыя музычнай літаратуры дзяржаўнага выдавецтва БССР за кароткі час пра-вядзла вялікую і плённую працу. Пасля вайны яна здолела аднавіць сваю дзейнасць толькі з пачатку 1946 года. Які-ж вынік гэтай дзейнасці?

За паўтара гады свайго існавання былі выданы тры зборнікі песень агульнам. ліста-вом 87 старонак. Калі не спыняцца на ацэнцы якасці выдання гэтых зборнікаў, дык нават у колькасці адносінах гэтыя і ў якім разе нікога задавоўць не можа. З пачатку сваёй дзейнасці музычная рэдакцыя, якую ўзначальвае Н. Сакалоўскі, увайшла ў кантакт з Праўленнем Саюза кампазітараў. Быў складаны спіс прапанаваных да друку твораў, які з'явіўся асновай плана работы рэдакцыі. Аднак усё гэта васталося толькі добрым намерам. План 1946 года не выкананы нават на 10 процантаў. А між тым, рад намечаных да друку твораў патрабуюць неадкладнага выдання, напрыклад, падручнік для музы-вучалішч на тэорыі музыкі, пабудаваны на матэрыяле беларускай музыкі, (аўтар — В. Яфімаў). Не вышлі з друку таксама два зборнікі беларускіх народных песень вядомых абласцей (аўтары Р. Шырма і Г. Цітовіч). Але калі яны хоць падрыхтаваны да друку, дык зусім не гатовы зборнік беларускіх народных песень аднаго з першых беларускіх фалькларыстаў М. Чуркіна. Не падрыхтаваны і зборнік «Песні моладзі» і «Зборнік песень і хораў па тэмы Я. Купала» і г. д., якія так неабходны для рэпертуара прафесіянальных і самадзейных вакальных калектываў, а таксама для салістаў.

Не выканана план 1946 года, і на канцы 1947 года і гаварыць няма чаго. У ім былі намечаны рад сур'ёзных і інструментальных твораў.

С. НІСНЕВІЧ

Не будучы выданы да канца года струнная квартэта М. Аладана і М. Чуркіна, форціяныя прэлюдыі П. Падка-вырава, вакальна-сімфанічная пэма «Песня аб бурвеніку» Я. Цікоцкага і рад іншых твораў, прадугледжаных планам.

У чым-жа прычыны такой дрэннай працы музычнай рэдакцыі выдавецтва? Рэдакцыя зусім не забяспечана кадрам. Па сутнасці Н. Сакалоўскі вымушаны выконваць рад розных функцый: ён і галоўны рэдактар, і музычны карэктар, і проста адміністратар. А між тым, рэдакцыі вельмі неабходна мець асобнага музычнага карэктара, які адказваў бы за сваю работу і не выпускаў бы зборнікі з недарэчнымі памылкамі. Рэдакцыя не забяспечана таксама кваліфікаванымі кадрамі перапісчыкаў нот (наогул, у штатным раскладзе не прадугледжаны перапісчыкі). У выніку перапіска нот твораў, якія падрыхтоўваюцца да выдання, адбываецца ад выпадку да выпадку.

Робота рэдакцыі залежыць ад выпадковасці. Кіраўніцтва палічыла нармаль